

OLGU SUNUMU / CASE REPORT

ATROPA BELLADONNA (GÜZEL AVRAT OTU) YAPRAKLARI PIŞİRİLİRSE NE OLUR?: ANTİKOLİNERJİK TOKSİK SENDROM OLGUSU**WHAT HAPPENS IF ATROPA BELLADONNA LEAVES (DEADLY NIGHTSHADE) COOKED? ANTICHOLINERGIC TOXIC SYNDROME: A CASE REPORT****¹Filiz Banu ÇETİNKAYA ETHEMOĞLU, ¹Gülsüm KAVALCI, ¹Cengizhan EMRE, ²Cem AKMAN**¹Yenimahalle Eğitim ve Araştırma Hastanesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kliniği, Ankara, Türkiye²Yenimahalle Eğitim ve Araştırma Hastanesi Acil Tıp Kliniği Ankara, Türkiye¹Yenimahalle Training and Research Hospital, Anesthesiology and Reanimation Clinic, Ankara, Turkey²Yenimahalle Training and Research Hospital, Emergency Medicine Clinic, Ankara, Turkey**ÖZET**

Atropa Belladonna (güzel avrat otu) ile gelişen zehirlenmeler antikolinerjik sendroma yol açabilmektedir. Bitkinin yüksek miktarda alınması letarji, koma ve hatta ölümlü sonuçlanabilen ciddi klinik tabloya neden olabilir. Antikolinerjik Toksik Sendrom (ATS) ; atropin içeren bazı bitkilerin çeşitli şekillerde ve yollarla tüketilmesi veya psikoaktif ilaçların (antipsikotikler, fenotiazinler, butirofenonlar, trisiklik antidepresan ilaçlar) yüksek dozda kullanımı ile gelişebilmektedir (1). Bu olgu sunumunda ülkemizde güzel avrat otu olarak bilinen bitkinin meyvesinin bol miktarda yenmesi sonucu gelişen ciddi antikolinerjik sendromu olgusunu paylaşmayı amaçladık.

ANAHTAR KELİMELER: *Atropa Belladonna, Antikolinerjik ajanlar***SUMMARY**

Atropa Belladonna related poisoning may lead to anticholinergic syndrome. Ingestion of high amounts of the plant may cause lethargy, coma, and even a serious clinical picture that could lead to death. In case of excitability and confusion as well as somnolence or coma of uncertain aetiology an anticholinergic syndrome caused by ingestion of atropine-containing plants or psychoactive drugs (antipsychotics, phenothiazines, butyrophenones, tricyclic antidepressants) should be included in the differential diagnosis.

In this case report, we aim to share a case of anticholinergic syndrome that developed soon after the ingestion of cooked leaves of the so called "Deadly Nightshade" in our country

KEY WORDS: *Atropa Belladonna, Anticholinergic agents***GİRİŞ**

Atropa Belladonna (güzel avrat otu) ile gelişen zehirlenmeler antikolinerjik sendroma yol açabilmektedir (Resim 1). Bitkinin yüksek miktarda alınması letarji, koma ve hatta ölümlü sonuçlanabilen ciddi klinik tabloya neden olabilir. Antikolinerjik Toksik Sendrom (ATS); atropin içeren bazı bitkilerin çeşitli şekillerde ve yollarla tüketilmesi veya psikoaktif ilaçların (antipsikotikler, fenotiazinler, butirofenonlar, trisiklik antidepresan ilaçlar) yüksek dozda kullanımı ile gelişebilmektedir (1).

Bu olgu sunumunda ülkemizde güzel avrat otu olarak bilinen bitkinin meyvesinin bol miktarda yenmesi sonucu gelişen ciddi antikolinerjik sendromu olgusunu paylaşmayı amaçladık.

Resim 1. Atropa Belladonna

Çıkar çatışması/Conflict of Interest: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir./ Authors do not report any conflict of interest.

Geliş tarihi/Received: 11/12/2016

Kabul tarihi/Accepted: 28/03/2017

Yazışma Adresi (Correspondence):**Dr. Filiz Banu ÇETİNKAYA ETHEMOĞLU**, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Yenimahalle Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kliniği, Ankara, Türkiye**E-posta (E-mail):** fimedede@hotmail.com

OLGU

Elli iki yaşında erkek hasta yüzünde kızarıklık, şişme, idrar yapamama, baş ağrısı, anlamsız konuşma nedeni ile hastaneye başvuruyor. Özgeçmişinde özellik olmayan hastanın anamnezinde başvurudan iki saat önce mide ağrısını gidermek için adını bilmediği çiçekli bir bitkinin yapraklarını pişirerek yediği, ardından huzursuzluk, yerinde duramama, idrar yapamama şikayetlerinin başladığı ve gittikçe arttığı belirtiliyor.

Hastanın fizik muayenesinde; kan basıncı: 135/78 mmHg, nabız: 109 atım dk⁻¹, SpO₂: %96 idi. Baş boyun bölgesinde şişlik ve kızarıklık vardı. Pupilleri izokorik, dilate, direkt ve indirekt ışık refleksi her iki gözde pozitif olan hasta susadığını ve ağzının kurduğunu belirtiyordu. Taşikardisi olan hastanın gittikçe artan abdominal solunumu dikkat çekiciydi. Akciğer sesleri normal olmasına karşılık barsak sesleri hipoaktifti ve glob vesikalesi vardı. Ciddi deliryum ve ajitasyonu olan hastanın başka nörolojik muayene bulgusu yoktu (Resim 2-3).

Resim 2-3. Hastanın kabul ve taburculuk sırasındaki karşılaştırmalı görüntüleri

Akciğer grafisinde özellik olmayan hastanın EKG'si sinüs taşikardisi ile uyumlu ve beyin BT'si normaldi. Tam kan sayımı, biyokimyasal parametreleri, koagülasyon testlerinde anormallik saptanmadı. Bu sırada acil serviste nazogastrik sonda takılıp mide lavajı ile 1 gr kg⁻¹ aktif kömür uygulanan hasta ileri tetkik ve tedavi amacı ile yoğun bakım ünitesine alındı. Yoğun bakım ünitesinde standart monitorizasyon uygulanan hastaya acilen takılan idrar sondasından 800 cc idrar çıkışı oldu. Ajitasyon ve deliryumu için benzodiazepin yapıldı.

Fizostigmin temin edilemediği için hastaya semptomatik ve konservatif tedavi uygulandı. Hastanın kabulünde yakınlarından bitkiyi getirmesi istendi, getirilen bitkinin fotoğrafları çekildi ve klinikle beraber literatürde değerlendirilerek "Atropa Belladonna" olduğu ve yapraklarının yenmesinin Antikolinerjik Toksik Sendroma neden olduğu düşünüldü.

TARTIŞMA

Özellikle ülkemizde bahar mevsiminde geleneksel olarak kullanılan çeşitli bitkilerin taze olarak tüketiminin artması ile değişik intoksikasyonlarla karşılaşmaktadır. Bu bitkilerden biri de ülkemizde "Solanaceae" familyasında yer alan, yeşil yapraklı, önceleri çiçekli sonra siyah meyve veren güzel avrat otu (*Atropa Belladonna*)'dur (Resim 1). Meyve ve yaprakları yüksek oranda atropin, skopolamin ve hyosiyamin alkaloidleri içerir. Tüketimi ile bu alkaloidler, postganglionik muskarinik parasempatik reseptörleri ve merkezi sinir sistemindeki muskarinik reseptörleri kompetitif bloke ederek ATS'ye neden olur (2).

Atropa Belladonna zehirlenmesi, genellikle halusinojen etkisi nedeni ile kullanım sırasında oluşabileceği gibi, intihar ve yanlışlıkla alım sonucu da oluşabilmektedir. Mide - barsak sorunlarına iyi geldiği düşünülen bitkinin yaprakları çay olarak da tüketilmektedir. Astıma yararı olduğu düşünülerek sigara tarzında da kullanılmaktadır. Yapraklarının ve meyvesinin kontrolsüz kullanımını ATS'ye yol açabilmektedir. Bitkinin içerdiği alkaloidler (L-Atropin, DL-hyosiyamin ve hyosin) nedeni ile santral ve periferik sinir sisteminde çeşitli klinik bulgular görülmektedir (3). Santral etkileri; halüsinasyon, yakın hafıza kaybı, ajitasyon, solunum yetersizliği ve kardiyovasküler sistemin çökmesi, periferik etkileri ise; midriazis, mukoz membranlarda kuruluk, yüksek ateş, taşikardi, kuru cilt, ileus, idrar retansiyonu şeklinde karışımıza çıkar.

Antikolinerjik Toksik Sendrom, asetilkolinin muskarinik reseptörlere bağlanmasını engelleyen ilaçlar ve maddeler ile görülür. Hastanın anamnezinde ayırıcı tanı için bu grup ilaçların kullanımını mutlaka sorgulanmalıdır.

Bunlar arasında antihistaminikler (difenhidramin, hidrokizin, promethazin), antiparkinson ilaçlar (benztropin, triheksifenidil), antipsikotikler (fenotiazinler, butirofenonlar), belladonna alkaloidleri ve benzerleri (atropin hyosiyamin, ipratropium), midriyatikler (siklopentolat, tropikamid) yer almaktadır (4).

Bizim hastamızda da *Atropa Belladonna* yaprakları pişirilerek yendikten iki saat sonra görülen ajitasyon ve deliryum, yüzde kızarıklık ve şişlik, ağızda kuruluk, idrar retansiyonu, hipertansiyon ve taşikardi öncelikle görülen ve başvuru nedeni olan şikayetlerdi. Herhangi bir anormal laboratuvar bulgusu mevcut değildi. Tedavimize mide lavajı ve aktif kömür uygulaması ile başladık, deliryum ve ajitasyonu için benzodiazepin uyguladık, elimizde fizostigmin bulunmaması itibari ile yakın hemodinamik kontrol, nörolojik ve vital bulgu takibi, hava yolu açıklığı, solunum ve dolaşım desteği ile konservatif tedavi uyguladık (5).

Antikolinerjik toksik sendrom bulguları olan hastalarda ayrıntılı anamnez alımının önemi göz önünde bulundurularak özellikle bahar aylarında bitki tüketiminin ve her dönemde ilaç kullanımının sorgulanmasının ayırıcı tanıya gidilmesine yardımcı olacağı, ATS sırasında gelişebilecek santral ve periferik klinik etkilerin daha yakından izlenebilmesi ve anında hava yolu açıklığı, solunum ve dolaşım desteği sağlanabilmesi açısından yoğun bakım takibinin yapılması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Heindl S, Binder C, Desel H et al. Etiology of initially unexplained confusion of excitability in deadly nightshade poisoning with suicidal intent. Symptoms, differential diagnosis, toxicology and physostigmine therapy of anticholinergic syndrome. Dtsch Med Wochenschr 2000; 125: 1361-1365.
2. Southgate HJ, Egerton M, Dauncey EA. Lessons to be learned: a case study approach. Unseasonal severe poisoning of two adults by deadly nightshade (*Atropa belladonna*). J R Soc Promot Health 2000; 120: 127-130.
3. Lange A, Toft P. Poisoning with nightshade, *Atropa belladonna*. Ugeskr Laeger 1990; 152 : 1096.
4. Demir C, Dulger C, Mete R, Arslan Ş, Dilek İ. *Atropa belladonna* ile zehirlenme: Bir olgu sunumu. Van Med J 2006; 13: 61-63.
5. Cikla U, Turkmen S, Karaca Y, Ayaz FA, Turedi S, Gunduz A. An *Atropa belladonna* L. poisoning with acute subdural hematoma. Hum Exp Toxicol 2011; 30: 1998-2001.